

การคุ้มครองสิทธิของบุคคลกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

นายอารี อารยวัฒน์กุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

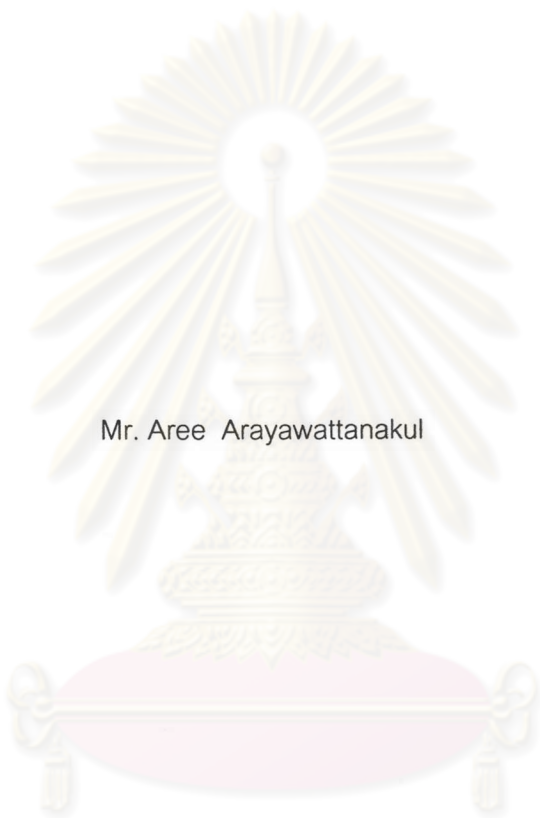
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN-974-17-7164-9 974-53-2012-9 (จากหน้าปก)

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PROTECTION OF RIGHT OF A PERSON AND THE EXERCISING OF POWER OF A SPECIAL
INVESTIGATION OFFICERS

Mr. Aree Arayawattanakul

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-2012-9

อารี อารยวัฒน์กุล : การคุ้มครองสิทธิของบุคคลกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

(THE PROTECTION OF RIGHT OF A PERSON AND THE EXERCISING OF POWER OF A SPECIAL INVESTIGATION OFFICERS)

อ. ที่ปรึกษา : รศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส, 192 หน้า. ISBN 974-53-2012-9.

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการสืบสวนสอบสวนที่มีความเป็นพิเศษอยู่หลายประการ จนถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าการใช้อำนาจอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ผู้เขียนจึงศึกษาวิเคราะห์อำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ศึกษาเปรียบเทียบกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่มีลักษณะการใช้อำนาจใกล้เคียงกันทั้งของไทยและต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อหาจุดสมดุลระหว่างประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกับความสัมฤทธิ์ผลในคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้อำนาจที่มีความเป็นพิเศษแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษอยู่หลายประการเพื่อประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาบางประเภททำนองเดียวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเพิ่มขึ้นด้วย โดยกำหนดมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจก่อนและหลังปฏิบัติงาน รวมทั้งเปลี่ยนระบบการทำงานให้เป็นบูรณาการมากขึ้น เช่นกำหนดให้หลายหน่วยงานทำงานร่วมกัน มีการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน เพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มคดี อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวน ทั้งยังเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วย จึงควรนำเอาหลักการดังกล่าวไปใช้กับการสอบสวนของเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่มีลักษณะการใช้อำนาจใกล้เคียงกัน รวมทั้งการสอบสวนคดีอาญาทั่วไปที่สำคัญ มีโทษสูง หรือคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต่อไป

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4486133534 : MAJOR LAWS

KEY WORD : SPECIAL INVESTIGATION / PROTECTION OF RIGHT / FBI / DSI / LAW ENFORCEMENT
 AREE ARAYAWATTANAKUL: THE PROTECTION OF RIGHT OF A PERSON AND THE
 EXERCISING OF POWER OF A SPECIAL INVESTIGATION OFFICERS. THESIS ADVISOR :
 ASSOC PROF. VIRAPONG BOONYOPHAS., 192 pp. ISBN 974-53-2012-9.

This thesis aims at studying the authorities and duties of the special investigation officers as provided by the Act of Special Investigation B.E. 2547. This statute contains a large number of clauses concerning the investigation of the special case. The main focus of this thesis is to analyze the authorities and duties of the special investigation officers concerning with the protection of the rights and liberties of the citizens, based the comparison with other state agents who possess similar authorities and duties both in Thailand and foreign countries. The ultimate goal is to discover the balance between the crime prevention and suppression and the success in protecting the citizens' rights and liberties

The results of the research show that the clauses provide the special investigation officers with a multitude of special authorities so as to ensure the maximum success in investigating certain kinds of cases. The special authorities are similar to the legal provisions of drug prevention and suppression and anti-money laundering laws. On the contrary, the Act of Special Investigation B.E. 2547 provides more clauses concerning the protection of rights and liberties of the citizens. For instance, there are some special measures to scrutinize the special investigation officer's performance both before and after the exercise of the authorities. Also applied is the inter-disciplinary system that requires the involvement of different agencies. For instance, the public prosecutors can get involved with the investigation in terms of giving some suggestions or scrutinizing the evidence since the commencement of the case. These measures not only increase the efficiency of the investigation, but also ensure the protection of the rights and liberties of the citizens'. The researcher is of an opinion that these measures should be applied in the investigation conducted by other state agents who possess similar authorities. Moreover, these measures should be useful when applied in investigating usual criminal cases that contains severe penalty or extremely complicated cases so as to ensure the maximum efficiency of success in protecting the citizens' rights and liberties.

Field of study Laws

Academic year 2004

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

นิสิตขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส ผู้ซึ่งกรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่นิสิตตลอดมาในฐานะที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ประธานกรรมการ อาจารย์เรวัตี ฉ่ำเฉลิม กรรมการ และ อาจารย์ธำริต เพ็งดิษฐ์ กรรมการ ที่ให้ความกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงให้ข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์แก่นิสิต

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะมีขึ้นมิได้หากขาดการสนับสนุนและให้กำลังใจจากคุณพ่อ และคุณแม่ รวมตลอดถึงครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้กับผู้เขียน และเพื่อนๆทุกคนที่ช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ช่วยแปลภาษาต่างประเทศและคอยให้กำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว แต่หากมีประโยชน์ในการในการศึกษาวิจัยต่อไปผู้เขียนขอมอบให้เป็นความดีแก่บุคคลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช-ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมุติฐานของการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษไทย.....	6
2.1 กรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	6
2.1.1 แนวคิดของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	7
2.1.2 โครงสร้างและอัตรากำลังของกรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	10
2.1.3 วิสัยทัศน์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	13
2.2 คดีพิเศษ.....	14
2.2.1 อาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ.....	14
2.2.1.1 ลักษณะทั่วไปของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	14
2.2.1.2 ลักษณะทั่วไปของอาชญากรรมที่เป็นองค์กรอาชญากรรม.....	16
2.2.1.3 ลักษณะทั่วไปของอาชญากรรมที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ.....	17
2.2.2 คดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547.....	19
2.3 บทบาทและภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	29
2.3.1 ขอบเขตการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	29
2.3.2 บทบาทภารกิจที่เพิ่มขึ้นจากหน่วยงานที่มีอยู่เดิม.....	30
2.4 อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	31

บทที่ 3	อำนาจการสอบสวนโดยใช้เทคนิคพิเศษ และอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน	
	สอบสวนคดีพิเศษในต่างประเทศ.....	39
3.1	การสอบสวนคดีพิเศษของไทยกับ FBI ของสหรัฐอเมริกา.....	39
3.2	อำนาจการสอบสวนโดยใช้เทคนิคพิเศษในต่างประเทศ.....	42
3.2.1	อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศโปแลนด์.....	42
3.2.1.1	การสอบสวนโดยใช้เครื่องมือหรือเทคนิคพิเศษ.....	43
3.2.1.2	การคุ้มครองพยาน.....	45
3.2.2	อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศเนเธอร์แลนด์.....	45
3.2.2.1	การใช้มาตรการพิเศษ.....	46
3.2.2.2	การคุ้มครองพยาน.....	46
3.2.3	อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศเยอรมัน.....	47
3.2.3.1	การใช้มาตรการสืบสวนพิเศษ.....	47
3.2.3.2	การคุ้มครองพยาน.....	50
3.2.4	อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส.....	50
3.2.4.1	การใช้มาตรการพิเศษ.....	51
3.2.4.2	การคุ้มครองพยาน.....	51
3.2.5	อำนาจการสอบสวนคดีอาญาในประเทศสหราชอาณาจักร.....	52
3.2.5.1	การใช้มาตรการพิเศษ.....	53
3.2.6	การใช้อำนาจสอบสวนคดีอาญา โดยใช้มาตรการพิเศษใน ประเทศสวีเดน	54
3.2.7	การใช้อำนาจสืบสวนคดีอาญา โดยใช้มาตรการพิเศษใน ประเทศสโลวีเนีย.....	54
3.3	อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในต่างประเทศ.....	55
3.3.1	หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษของสาธารณรัฐลิทัวเนีย.....	55
3.3.1.1	งานและหน้าที่ของหน่วยสอบสวนคดีพิเศษของลิทัวเนีย.....	56
3.3.1.2	โครงสร้างและการบริหารจัดการ.....	56
3.3.1.3	สิทธิและหน้าที่ของพนักงานในสอบสวนคดีพิเศษลิทัวเนีย.....	57
3.3.1.4	สิทธิที่จะใช้กำลังและอาวุธของพนักงานสอบสวนคดี พิเศษลิทัวเนีย.....	60
3.3.2	หน่วยงานสอบสวนพิเศษของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้.....	60

3.3.2.1 องค์ประกอบของหน่วยสอบสวนพิเศษแอฟริกาใต้.....	61
3.3.2.2 การปฏิบัติการ.....	62
3.3.2.3 ฐานความผิดที่อยู่ในอำนาจการดำเนินการ.....	64
3.3.2.4 หน้าที่ของหน่วยสอบสวนพิเศษของแอฟริกาใต้.....	64
3.3.2.5 อำนาจของหน่วยสอบสวนพิเศษแอฟริกาใต้.....	65
3.3.2.6 อำนาจเข้าไปค้นในเคหสถาน.....	67
3.3.2.7 ศาลพิเศษ.....	69
บทที่ 4 การคุ้มครองสิทธิของบุคคลกับการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไทย.....	77
4.1 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน.....	77
4.2 แนวความคิดเรื่องอำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย.....	79
4.3 ทฤษฎีทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องอำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย และสิทธิเสรีภาพของประชาชน.....	80
4.3.1 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม (The Due process Model).....	81
4.3.2 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (The Crime control Model).....	82
4.4 การคุ้มครองสิทธิของบุคคล.....	85
4.4.1 มาตรฐานสากลของหลักประกันสิทธิมนุษยชนทางอาญา.....	87
4.4.2 การคุ้มครองสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540	94
4.5 อำนาจหน้าที่และสถานะของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ.....	95
4.5.1 อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ.....	95
4.5.2 สถานะของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ.....	98
4.6 อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในส่วนที่กระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพของบุคคล.....	100
4.6.1 อำนาจในการค้น.....	100
4.6.1.1 หลักการค้นตามมาตรา 24 พรบ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547.....	101
4.6.1.2 วิธีการค้นตามมาตรา 24.....	102
4.6.1.3 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการค้นของพนักงานสอบสวนคดี พิเศษกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล.....	103

4.6.2	อำนาจในการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ.....	109
4.6.2.1	หลักการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ.....	109
4.6.2.2	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล.....	110
4.6.3	อำนาจในการเข้าถึงเอกสารหรือข้อมูลข่าวสาร.....	112
4.6.3.1	หลักการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของพนักงานและสอบสวนคดีพิเศษ.....	112
4.6.3.2	วิธีการได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใด.....	113
4.6.3.3	การห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร.....	114
4.6.3.4	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล.....	114
4.6.4	อำนาจการเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคน.....	119
4.6.4.1	หลักการเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคน.....	119
4.6.4.2	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเข้าไปแฝงตัวของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล.....	120
4.6.5	การให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมสอบสวนหรือร่วมปฏิบัติหน้าที่กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ.....	124
4.6.5.1	หลักการให้อัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมสอบสวน.....	124
4.6.5.2	ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการให้อัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมสอบสวนกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล.....	125
4.6.6	การแต่งตั้งที่ปรึกษาคดีพิเศษ และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	135
4.6.7	เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับเจ้าพนักงานอื่นที่ทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน.....	137
4.6.7.1	เจ้าพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ	

ปราบปรามยาเสพติด.....	137
4.6.7.2 เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน.....	142
4.7 แนวทางการควบคุมการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ในส่วนที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน.....	145
4.7.1 รูปแบบและวิธีการควบคุม และตรวจสอบใช้อำนาจจำแนกตาม ประเภทขององค์กรที่ตรวจสอบ.....	148
ก.การควบคุมโดยองค์กรภายใน.....	149
ข.การควบคุมโดยองค์กรภายนอก.....	160
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	166
รายการอ้างอิง.....	174
ภาคผนวก.....	180
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	192

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย